

Karl Arne Blom

Lufschuttkammern 2
5200 dm 2500 dm
45 personer

INGENSTANS I SVERIGE

Karl Arne Blom

Lufschuttbomben-2
5200 cm 2000 gm
45 Personen

INGENSTANS I SVERIGE

 SAGA
EGAMONT

Karl Arne Blom

INGENSTANS I SVERIGE

SAGA EGMONT

Ingenstans i Sverige

Copyright © 1994, 2018 Karl Arne Blom och Lindhardt og Ringhof Forlag A/S

All rights reserved

ISBN: 9788711706817

1. E-boksutgåva, 2018

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-koncernen

Den här boken tillägnas
Johan Wopenka

*Tja, den som predikar hopp, han ljuger.
Men den som dödar hoppet är en fähund ...*
Människobarnens längtan efter ett rättvisare samhälle
föds på nytt med varje generation.

Wolf Biermann

Man binder os på mund og hånd,
men man ka ikke binde ånd,
og ingen er fange, når tanken er fri.
Vi har en indre fæstning her,
som styrkes i sit eget værd,
når bare vi kæmper for det, vi ka li.
Den, som holder sjælen rank, ka aldrig blie træl.
Ingen ka regere det, som vi bestemmer sel.
Det lover vi med hånd og mund,
i mørkret før en morgenstund,
at drømme om frihed blir aldrig forbi.

Poul Henningsen

Personerna som förekommer i boken är inte modellerade efter en gång levande förebilder.

Författaren

1993

Som vanligt blev vädret den sommaren ett allmänt samtalsämne. Det året berodde det på att dagarna var så griniga, grå, regnmättade och kylslagna. Människor uppehöll sig då de samtalade hellre vid detta än pratade om krigets fasor i det forna Jugoslavien, den labila situationen i det forna sovjetiska imperiet eller svälten i Afrika.

Det fanns en och annan som menade att något annat väder hade ju inte varit att vänta med tanke på den regering landet hade och under rådande lågkonjunktur.

- Först får vi inte ha kvar dom gamla härliga snövintrarna och nu ska somrarna bli på det här viset. Måste allting suddas ut i trist grådask?

Det mesta hade blivit sig olikt sedan järnridån rivits i Europa, kommunismen dött, soldöden, ekonomin urholkats och ozonlagret blivit alarmerande tunt. En ny tid hade randats. Människor kände sig vilsna och hemlösa sedan den gamla tidens trygghet under det kalla krigets dagar förvandlats till virrvarr och pessimism.

Det regnade i alla fall inte denna augustidag. Det hade till och med efter några höstlika dagar blivit en smula

varmare. Det var en ångande, lite klibbig värme som trycktes ned av betongfärgade moln över Himmelsholm.

Mannen och kvinnan närmade sig torget från varsitt håll. Hon kom norrifrån, han från söder. Klockan var några minuter över halv elva.

Han var åttiosex år gammal och bodde i en etta med litet kök längst upp i ett flerfamiljshus vid Allén. Genom fönstret hade han utsikt över den gamla idrottsplatsen, en gång klassisk hemmaarena för stadens framgångsrika bandylag, som under senare år kunnat återvända till de högre seriesfärerna tack vare import av spelare från Ryssland. Numera spelades matcherna på konstfrusen is i stadens utkant. Den gamla idrottsplatsen dög knappt längre till korpaktiviteter, men barnen från skolan vid Södertorget fick hålla tillgodo med den. Bristen på skötsel ledde till stukningar och ledbandsskador under fotbollsspel. Eftersom vintrarna varit så milda under en lång följd av år hade det inte varit lönt att spola för att låta det frysa till is.

Med tanke på mannens ålder var hans steg spänstiga, men sedan halvtannat år kände han sig säkrare då han var försedd med promenadkäpp när han gav sig hemifrån. Ibland hade han lite känning av yrsel.

Han hade sovit till kvart över nio den morgonen, ätit, läst lokaltidningen och ännu en gång frågat sig varför han fortsatte att prenumerera.

Han hade gett sig iväg för att ta förmiddagspromenaden. Han mådde bättre då han rörde på sig. Somliga dagar gick han en dryg mil. Det var dessutom ett sätt att fördriva tiden. I övrigt ägnade han sig mycket åt att läsa och lyssna på radio.

Hon var yngre, född trettio två och hade fyllt sextioett i maj. Sedan tre år var hon änka. Ofta blev det väl

svårmodigt ensamt, eftersom bekantskapskretsen var liten och eftersom hon inte hade några släktingar som bodde i Himmelsholm. Hon hade faktiskt inte en enda släkting någon annanstans i världen heller. De var alla döda. De hade dödats femtio år tidigare.

För lite drygt ett år sedan hade hon upptäckt glädjen i att måla. Hon hade alltid varit duktig på att teckna och gärna suttit med skissblocket på kvällarna efter arbetsdagen i banken, på den tiden mannen ännu levde. Medan han såg på teve eller läste dagstidningen tecknade hon, och då de for på semester till Italien eller Öland hade hon alltid blocket med sig.

Ett år efter mannens död hade hon fått för sig att köpa målarutrustning och börjat arbeta med olja. Först tyckte hon inte att resultatet liknade något alls, men en av hennes få väninnor såg några av dukarna och uttryckte sin förtjusning. Eftersom väninnan var medlem av Himmelsholms konstförening hade hon insett att det nog inte bara var tomt prat och börjat betrakta ljungängen och sjömotivet med nya ögon, insett att det trots allt inte var så dåligt.

Ett halvår tidigare hade hon ställt ut i Kulturhuset och lokaltidningen hade ägnat en halv sida åt henne. Hon hade skämts då hon sett sig själv på bild och läst lovorden. Hon tyckte att folk tittade efter henne då hon gick på stan och det upplevde hon som obehagligt.

Samtidigt kunde hon inte förneka att hon var en smula tilltalad av uppmärksamheten. Hon ägde ju också lite fåfänga.

Mannen med kappen stannade för ett ögonblick. Han vände blicken mot rundeln på torget. Han såg egentligen inte den

gigantiska plåthuvan över det som en gång varit en plaskande fontän. Han såg heller inte männen som satt på en av sofforna och delade på en flaska brännvin. De trodde att han stannat för att betrakta dem.

- Vad fan glor du på?
- Tror du att du ska bli bjuden?

Mannen ryckte till då han blev medveten om att de ropade åt honom. Han ruskade på huvudet och fortsatte gå.

- Men du är väl för fin att umgås med såna som vi? skrek den yngste av de tre männen.

Han var tjugotre år och höggradigt alkoholiserad.

Mannen hade stannat därför att han känt ett hugg i hjärttrakten på ett sätt som han aldrig hade upplevt förr.

På grund av det korta avbrottet i promenaden kom kvinnan först fram till torgståndet och började studera frukten och grönsakerna, som ungraren sålde.

Ungraren bodde i en av småbyarna utanför Himmelsholm. Där ägde han stora trädgårdsodlingar. Fyra dagar i veckan alternerade han mellan Himmelsholm och de tre närliggande städerna och gjorde sig en ganska hygglig förtjänst på försäljningen.

Han hade flytt från Ungern 1956, kommit till Sverige och sedermera hamnat i Himmelsholm. Det gick honom väl, det måste han erkänna. Han hade funnit sig tillrätta i sitt nya rike.

Kvinnan pekade på de gröna äpplena.

- Vad kostar dom?
- Nitton kronor.
- För hur mycket då?
- Ett kilo, förstås.
- Ojdå. Ge mej tre.

- Tre? Stycken?

Hans röst dröp av ättika och han gjorde en ful grimas.

- Är dom färska? frågade hon och pekade på rödbetorna.

- Det är klart dom är färska. Jag säljer inget gammalt.

- Jag menar, är dom alldeles nyupptagna?

- Jag säger ju det.

Hon sträckte ut handen mot dem, men då fastnade den tunna kappans ärm mot lådans kant. Ungraren såg det tatuerade numret på armen.

- Jag säljer inte till dej, sa han.

Hon ryckte till, drog skyndsamt ned ärmen, men så kraftigt att tyget sprack.

- Dej glömde dom ta hand om, sa ungraren. En sån som du ska vara död. Tog gasen slut innan dom hann med dej? Till såna som dej säljer jag inte.

Gertrud Nilsson, född Steinfeld, önskade att hon hade kunnat sjunka ned genom torgets asfaltsbeläggning och försvinna ur allas åsyn.

- Såna som du, heter det, sa den gamle mannen med käppen och betraktade ungraren med hård blick.

Han hade hunnit fram tillståndet nu.

- Lägg dej inte i det som inte angår dej, farfar, sa ungraren. Eller är du en likadan?

- Till att börja med kan ni be damen om ursäkt, sa mannen med låg och behärskad röst.

- Ursäkt? Jag? Be henne om ursäkt?

Ungraren gav till ett skratt. Han såg på de andra på torget som märkt vad som försiggick och han plirade med ögonen och log för att visa vad han ansåg. Det var egentligen ingen som gav honom någon vänlig blick eller log mot honom.

Den gamle mannen med käppen föreföll växa. Ryggen raknade. Han andades in, bröstkorgen spändes ut, axlarna höjdes. Han såg med ens åtskilligt yngre ut. Han verkade ha fått kraft och styrka. Det fanns en glöd i hans ögon.

- Din jävel, sa han sakligt konstaterande. Din jävla fähund.

Han tog tre steg fram, höjde käppen och slog.

Ungraren kom sig inte för att sätta upp en skyddande arm. Han hann helt enkelt inte. Käppen träffade honom hårt rakt över huvudet och han skrek till.

- Ditt jävla rövhål, sa den gamle mannen och höjde på nytt käppen och slog.

Den gick mitt av.

Ungraren drog ett gurglande andetag. Det var något som stockade sig i hans hals. Benen vek sig under honom och långsamt sjönk han till marken.

I

1

Staden brann. Det var tisdagen den 24 april 1945. Berlin lades i ruiner. De sovjetiska trupperna pulvrerade systematiskt det tyska rikets huvudstad. Kriget var i praktiken slut. Det var bara det avslutande förstörelseverket som återstod.

Sedan skulle kanonerna tystna, det sista skottet avlossas som ett avklingande eko ur ett gevär som skramlande föll till Europas brända jord och splittrades i smådelar. Snart skulle freden proklameras, dokument undertecknas under högtidliga former i salar med fanborgar, förlorarna buga i ödmjukhet inför segerherrarna medan militärorkestrar dånade. Åter en gång, precis som efter det förra stora kriget, skulle tyska blickar sänkas, tyska nackar böjas, för Tyskland hade förlorat en gång till.

Den dag freden bröt ut skulle jublet stiga mot vårhimmelen överallt i de europeiska städerna utanför Tyskland. Människor skulle ge utlopp för sin gränslösa glädje och sin enorma lättnad. Samtidigt skulle tyskarna försöka räta på sig och börja röja i ruinhögarna.

2

De stod på balkongen till Victoriaförsamlingens byggnad i Wilmersdorf och betraktade hur elden förtärde den stad som varit en av kontinentens hjärtpunkter. Byggnaden låg på svenska kyrkans tomt i Berlin. Antagligen var det förenat med fara att stå där på balkongen.

”Borde vi kanske gå inomhus?” föreslog pastorsadjunkt Axel Davidsson och lade lätt handen på Erik Hultbergs axel.

”Förmodligen”, svarade Hultberg. ”Vi är lika oskyddade därinne om byggnaden får en träff, så ...” Han avslutade inte meningen, ryckte på axlarna.

”Så är det, förstås”, sade Davidsson.

Vikarierande kyrkoherden hade rätt. Det fanns inte längre någonstans där man kunde gömma sig för döden. Om ödet ville att de skulle bli två bland många offer under dessa yttersta dagar i Berlin, då fanns det ingenstans att krypa undan.

Sammanlagt tio svenska medborgare fanns kvar i församlingens byggnader. Därtill kom judarna i källaren. De skulle inte gå att rädda nu. Enda hoppet för dem bestod i att de ryska soldaterna inte skulle visa sig vara lika stora antisemiter som de hade rykte om sig att vara.

Tusen sinom tusen judar hade räddats tack vare att kyrkan kunnat utverka skyddspass åt dem. Fem månader tidigare, den 29 november 1944, hade ett kurirplan med kyrkoherde Erik Perwe ombord lyft från Berlin med destination Bromma i Sverige. Han hade angelägna ärenden att uträtta. Han hade medfört en förteckning över sextiotre judar som vistades i församlingens lokaler, och

som skulle utrustas med skyddspass för att kunna räddas till Sverige. Han hade dessutom medfört dokument från höga tyska officerare. Handlingarna, som han skulle ha överräckt till de allierades ambassadörer i Sverige, gällde frågan om vad som krävdes av Tyskland för att få ett slut på kriget.

Kurirplanet störtade i Östersjön och det inträffade kallades flygplansolycka, men Hultberg och flera med honom i kyrkan förmodade att maskinen hade skjutits ned och att de ansvariga varit motståndare till den fredstrevare Perwe hade haft med sig.

3

Erik Hultberg hade lovat Perwe att sköta kyrkoherdesysslorna medan denne var borta. 1943 hade han tillträtt tjänsten som sjömanspräst vid svenska kyrkan i Stettin. I april följande år hade allierat bombflyg på knappt två timmar förintat stadens centrum. Hultberg hade funnit skydd i en källare i det gamla slottet.

Insvept i ett vattendränkt skynke hade han sprungit genom gator upphettade av eldstormen, förbi glödande ruiner, förbi alla döda. Till sin förtvivlan hade han konstaterat att många var barn; små krossade, sönderslagna, lemlästade, förkolnade kroppar. Syret hade tagit slut på grund av hettan och han hade tvingats krypa den sista sträckan bort från det brinnande helvetets centrum.

Han hade tagit sig till Berlin, för att därifrån fortsätta till Sverige. Men så hade Perwe bett honom att stanna. Så nu

befann sig Erik Hultberg åter en gång i en stad som höll på att förintas.

Det förundrade honom att slutet på detta krig kunde upplevas som meningslöst, men det berodde på all denna förstörelse. Han förstod inte varför det var nödvändigt med alla dessa offer nu. Det var den mest primitiva sortens hämnd. Tyskarna hade förlorat sitt krig. Det hade varit tillräckligt om de ryska soldaterna hade riktat gevären mot berlinarna. De behövde inte skjuta dem. Det fanns ingen anledning att låta bomber falla och granater explodera.

”Man kan ju rimligtvis inte mer än besegra ett folk”, sade han och vände sig om mot Davidsson.

”Jo”, svarade denne. ”Man kan krossa människor och förinta dom.”

”Ska vi tvingas uppleva ytterligare ett folkmord som avslutning på kriget?” Hultberg skakade på huvudet. ”Kom, låt oss gå in ...”

Davidsson skulle precis dra igen balkongdörren efter sig då explosionen fick byggnaden att skaka.

4

Kyrkan hade träffats av bomber den 22 november 1943 och hade skadats svårt. Nu var det uppenbarligen dags igen.

Hultberg och Davidsson gav sig av tillsammans i en av bilarna. Davidsson satt vid ratten. De övriga åtta skulle försöka följa efter till samma mål, den svenska beskickningens bunker nära Zoologischer Garten.

Kantor Gunnar Martinsson tog initiativet sedan vikarierande kyrkoherden gett sig av.

”Vi har två bilar till”, sade han. ”Det blir trångt, men vi får knöla ihop oss.”

Han såg på de andra. Han själv och sex av de andra hade bestämda uppgifter inom kyrkan. Men hur var det med den åttonde mannen? Ingen var riktigt på det klara med vad han var för en.

Han hade dykt upp en tidig morgon i början av januari, påstått sig vara på flykt undan Gestapo, blivit insläppt. Att han var svensk hördes. Han talade med skånsk dialekt. Han befann sig på flykt, förklarade han och hade undkommit från Wien, där han företrätt svenska intressen vid ett tyskt företag. Av skäl han under inga som helst omständigheter kunde gå in på hade han råkat i onåd och tvingats ge sig iväg hals över huvud. Nu försökte han ta sig till Sverige.

Hultberg hade försökt få mer ur mannen, men denne ville inte ens uppge sitt namn. Han förklarade att ju mindre de visste om honom, desto bättre.

Naturligtvis hade han fått stanna. Han hade hållit sig på sin kant, aldrig varit till besvär. Han hade förblivit tystlåten, otillgänglig, avvisande, sällan samtalat med någon ovan jord. Däremot kunde han tillbringa många timmar tillsammans med dem som gömde sig i källarplanet.

Det var något kallt, hårt och oförsonligt över mannen.

”Vi kan inte stanna här”, sade Martinsson.

”Dom i källaren då?” undrade åttonde mannen.

Martinsson hade på tungan att säga att så många skulle de aldrig få plats i två bilar, men han lyckades hejda sig.

”Det är inte mycket vi kan göra för dom”, sade han istället. ”Dom måste klara sej själva nu. Eller ni har kanske nåt förslag om vad vi skulle kunna göra för dom?”

Den åttonde mannen såg kantorn djupt i ögonen.

”Nej, ni har rätt. Så är det nu. Var och en är sej själv närmast.” Han drog ett djupt andetag. ”Livet är hårt. Sen dör man”, tillade han med låg röst.

”Då far vi alltså”, sade Martinsson och i samma stund slog en bomb ned i närheten. Huset skakade. Det var svårt att hålla sig på benen.

”Vi ska åtminstone säga till dom att vi ger oss iväg”, sade den åttonde mannen och gick med resoluta steg mot källarnedgången. ”Dom kan ju inte stanna där. Ger dom sej iväg har dom i alla fall en lika stor chans som alla andra därute att överleva.” Han slet upp dörren. ”Eller liten ...”

5

De for. Martinsson körde. Den åttonde mannen satt bredvid honom i framsätet. Baktill satt två av svenskarna.

Närmare helvetet än så här kunde man inte komma. Det som under den senaste tidens krig hade varit en bombskadad stad, ett mål för allierat bombflyg, var nu en gigantisk eldsvåda. Svart rök vällde fram ur husen. Skarpa eldslågor sköt fram. Det small och sprakade. Väggar rasade och krossade kroppar som låg på trottoarer och gator. Tak störtade in. Byggnader föll samman. Elden dånade. Det var infernaliskt hett.

Ett tjutande ljud hördes och plötsligt kunde de se jaktplanet. Det for fram på låg höjd och avlossade kulsprutesalva efter kulsprutesalva. Det kändes som om planet befann sig bara några ynka meter ovanför bilen.

Martinsson vred på ratten för att undvika husrester som fallit ut över gatan och för att inte köra ned i de stora hål som slagits upp i gatan. De kryssade förbi döda människor,

hästar och hundar, förbi vrak av bilar och spårvagnar. Över dem cirklade det ryska jaktplanet.

Plötsligt smattrade det som av vildsint regn mot bilen. Det var över på några ögonblick, men det tog en stund för dem att begripa att en kulsalva hade perforerat bilen. Den åttonde mannen kastade en blick bakåt och upptäckte att de båda i baksätet satt hopsjunkna, blodiga, sönderskjutna, döda.

Han vände sig åter framåt. Planet hade vänt och kom rakt emot dem.

Martinsson ställde sig på bromsen.

”Vi måste fortsätta till fots!” skrek han.

Innan bilen hade stannat fick de upp dörrarna och kastade sig ut medan bilen fortsatte att rulla fram till trottoarkanten, där den stannade med ett ryck. Planet svepte tjutande över dem på låg höjd, kulsprutan smattrade och bilen exploderade i ett eldhav.

”Jesus jävlar!” skrek kantor Martinsson.

”Kom! Kom, för fan! Vi har inte så långt kvar. Det är alldeles i närheten!”

Den åttonde mannen kände med ens igen sig. För bara en liten stund sedan hade han haft svårt med orienteringen. Den sönderbombade staden var en annan stad än den han vistats i för en tid 1941. Medan de hade passerat den ena brinnande byggnaden efter den andra hade han totalt förlorat känslan för var de befann sig. Men nu visste han. Det var inte långt till Zoologischer Garten.

Han började springa, vände sig om och såg Martinsson stå som paralyserad, oförmögen att röra sig.

”Kom då, för helvete!”

Men Martinsson stod kvar, som förstenad, tio meter från den brinnande bilen. Flygplanet hade försvunnit på väg mot

andra mål. Den åttonde mannen skrek åt kantorn, men insåg att denne inte kunde höra honom trots att avståndet mellan dem inte var mer än tjugo meter. Det var omöjligt att överrösta branddånet. Brandröken stack i lungorna. De brinnande byggnaderna spred svidande hetta.

Han vände tillbaka, grep Martinsson i armen och drog i honom, tvingade den sextiotvååriga kantorn att röra på benen.

De sprang sida vid sida.

"Var ... är ... vi?" flämtade Martinsson.

"Snart där!"

Det brände i lungorna. Det sved i bröstet. Det kändes som om huden brann. Martinssons ansikte var högrött. Han tog några stapplande steg, vacklade, föll ned på knä, satte handflatorna mot gatan.

"Vi är så nära!" skrek den åttonde mannen. "Kom nu! Ge inte upp!"

Martinssons läppar rörde sig, men den åttonde mannen kunde inte höra orden.

Han föll på knä bredvid kantorn och satte örat mot hans mun.

"Det bränner mot händerna", förklarade Martinsson.

"Det är som att hålla dom över öppen eld."

Det mullrade bredvid dem. De vände blickarna åt det hållet. De såg hur det stora huset vek sig, sjönk samman och med ens störtade ihop i en hög av rykande, glödande tegelstenar medan den svarta röken steg, tjock och klibbig och äcklig att tvingas andas in. "Kom nu, för fan."

"Jag kan inte ... klarar det inte ..."

"Jag kan inte lämna er här."

"Rädda er själv!"

"Ni orkar!"

”Nej!”

Martinsson ruskade hårt på huvudet.

Han föll på sidan, rullade runt och blev liggande på rygg. Hans ansiktsfärg var blålila. Han andades ryckigt.

Den åttonde mannen övervägde för ett försvinnande kort ögonblick att ta honom på ryggen eller försöka släpa honom med sig. En bomb small i närheten och splitter regnade över dem.

Det ryckte i Martinssons kropp.

Den åttonde mannen reste sig.

Sedan satte han fart och sprang de sista sexhundra meterna.

Så kom Loman till bunkern.

6

Sedan december förra året befann han sig på flykt.^a

Antagligen var han på säkrare mark i Tyskland än i Sverige efter sin revolt. I det sönderfallande Tredje Riket hade ingen tid att intressera sig för personen Loman. I sitt eget land, däremot, riskerade han bestraffning som krigsförbrytare och fosterlandsförrädare.

Han hade lyckats hålla sig gömd först i Stockholm och sedan en tid i Göteborg, tills han en dag mött en kollega från Allmänna säkerhetstjänsten då han en kväll varit på väg tillbaka till sitt hyresrum efter ett biobesök. De hade kommit gående på varsin sida av gatan, men kollegan hade tydligen känt igen honom; det hade Loman märkt och ofördröjligen skyndat sig in bland smågatorna. Han var jagat byte.

Han hade tagit sig till Halmstad och stannat två nätter på ett slitet hotellrum med grå tapeter och gardiner som luktade damm och gammal tobaksrök. Där hade han tillbringat tiden med att planera, vistats på rummet och bara gått ut för att äta. Han hade begett sig till Helsingborg och därifrån hade han kunnat komma över till Helsingør.

Han såg möjligheten att blanda sig med människorna i det sönderbombade, sammanfallande tyska riket och bli en av efterkrigstidens många, ömkansvärda figurer. Förutsättningarna för en ny start i livet ägde han. Han hade en försvarlig summa pengar från försäljningen av de konstskatter han tillskansat sig förra hösten i samband med attacken mot tyskarna.^b Tack vare kontakter med en person i Stockholm som var lika eftersökt av polisen som han själv var numera, hade han kunnat omsätta konsten i kontanter.

7

Det blev mörker och natt över Berlin. De hade sina armbandsur och kunde följa timmarnas gång. Att befinna sig i bunkern var som att vistas i en bur. De kunde höra kriget där utanför de tjocka betongväggarna. Det dånade och dundrade, marken vibrerade. Det var värre än att sitta i en bur. Det var som att ha stängts in i en massiv likkista utan någon väg ut medan allting förintades utanför väggarna. Det var det bakvända: världen utanför den gigantiska likkistan gick under, medan man överlevde inne i den.

Loman satt på golvet, med ryggen mot väggen. En bombserie exploderade och han kände krevaderna genom

sin kropp.

Han lutade huvudet i händerna och såg med tom blick på Hultberg, önskade att han hade kunnat anförtro sig.

Hade det gått, då skulle han ha berättat hur det blivit under detta förbannade krig. Det var som om varenda människa han kom i kontakt med måste dö förr eller senare av någon anledning. Gång efter annan var det han som varit orsaken till deras död, direkt eller indirekt.

Det föreföll som om Loman själv av något märkligt öde hade dömts till livet medan alla dessa andra dog.

Hultberg kände hans blick, mötte den och reste sig. Han gick fram till Loman och gled ned bredvid honom på golvet så att de satt där sida vid sida med ryggarna mot väggen.

”Vi kan bara vänta och avvakta utvecklingen”, sade Hultberg med låg och trött röst. ”Vanvettet måste ta slut snart. Sen får vi se till att komma härifrån. På nåt vis ska vi kunna ta oss tillbaka till Sverige.”

Loman sade ingenting.

Dit kunde han minst av allt bege sig.

Hultberg trodde att mannen bredvid honom plågades av det han tvingats uppleva under flykten från Wilmersdorf hit till bunkern, av döden som kommit så nära. Mannen hade berättat för honom om det som hade hänt. Hultberg trodde att mannen behövde tröst och lindring och därför lade han handen på hans arm och ämnade säga några ord.

Men han kände kylan mannen utsöndrade, lyfte blicken och såg in i mannens hårda ögon, rös till och drog sig lite undan.

Hultberg suckade hårt och ruskade på huvudet.

Detta förbannade krig, tänkte han, som skapat så mycken omänsklighet.